

ječih poslopih ne presegali svote 14.000 gold. V poročilu deželnega odbora, priloga 58. navedeno cenitev posestev Grm in Bršlin je pododsek presodil ter našel, da je krajnim razmeram primerna.

Pododsek poročal je v skupni seji finančnega in gospodarskega odseka po deželnem poslancu gospodu dr. Poklukarju in se izrekel za nakup posestva Grm, toda s tem pristavkom, da naj bi se v tem slučaju, ako bi nakup tega posestva imel nepremagljive zapreke, sprejela kupna ponudba gosp. Franca viteza Langerja gledé posestva Bršlin.

Pri dotični debati spoznala je večina združenega finančnega in gospodarskega odseka, da je posestvo Grm za ustanovitev vino- in sadjerejske šole pripravno. Pomisleki, navedeni od ene strani, da je površje za nakup ponujenih zemljišč posestva Grm preveliko in da se ne potrebuje toliko sveta za vino- in sadjerejsko šolo, ovrgli so se s trditvijo, da se za šolske namene nepotrebna zemljišča lahko v najem dajo, oziroma prodajo; tudi se je z ozirom na ponudbe, ki so bile došle deželnemu odboru, konstatiralo, da ni bilo mogoče poiskati namenu primerne posestva, ki bi imelo ravno toliko zemljišča, kolikor se za vino- in sadjerejsko šolo neobhodno potrebuje.

Od druge strani se je nasvetovalo, naj bi se deželni odbor pooblastil, kupiti posestvo Grm le s tem pridržkom, ako zagotovi visoko poljedelsko ministerstvo donesek 20.000 gold. za ustanovitev vino- in sadjerejske šole na Dolenjskem.

Večina združenega finančnega in gospodarskega odseka pa temu nasvetu ni mogla pritrčiti, ker bi se na ta način nakup posestva le zavlekel in vsled tega lahko zaprečil, kajti lastnik tega posestva se je v svoji ponudbi zavezal, da ostane pri besedi le 14 dni po končanem deželno-zborskem zasedanju. O primernem donesku strani visocega c. kr. poljedelskega ministerstva pa se ne more dvomiti, ker so se za vse do zdaj ustanovljene kmetijske zavode dovolili jako izdatni doneski iz državnega zaklada in ker je tudi v državnem proračunu za l. 1886. gledé državnih podpor za take zavode v znesku 30.000 gold. opomnjeno, da je v tem znesku tudi zapopaden prvi ustanovni rok za vino- in sadjerejsko šolo na Dolenjskem.

Večina združenega finančnega in gospodarskega odseka je uvaževaje v poročilu deželnega odbora, priloga 58. navedene razloge in na podlagi od pododseka podanega poročila ter od njega stavljenih nasvetov sklenila, slavnemu deželnemu zboru priporočati naslednje nasvete: Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželni odbor se pooblastuje, za deželno vino- in sadjerejsko šolo na Dolenjskem nakupiti posestvo Grm (Stauden) poleg Novega mesta z grajščinskimi in gospodarskimi poslopi, z zemljišči vred v skupni meri 66 oralov 513⁰, kakor je ponujeno v dopisu posestnika gosp. Antona Smola z dué 9. oktobra 1885., deželnega odbora št. 6742, za ceno 30.892 gold. 50. kr. proti temu, da se prevzame vžitek kupljenega posestva s sklepom kupne pogodbe in da se s prepisom vred izbrišejo vsi vknjiženi dolgovi, katerih dežela ne prevzame.

2. Ako bi pri nakupovanju posestva Grm nastale take zapreke, da bi bil nakup pod pogoji v prvi točki navedenimi nemogoč, je deželni odbor pooblaščen, na mesto onega posestva kupiti v isti namen in z enakimi pogoji gosp. Franc viteza Langerjevo posestvo „Bršlin“ poleg Novega mesta s poslopi, zemljišči in pravicami vred v skupni meri 69 oralov 371⁰, kakor je ponujano v dopisu zgoraj imenovanega posestnika deželnemu odboru z dne 22. septembra 1885., pod deželnega odbora št. 5725, za ceno 20.000 gold.

3. Deželnemu odboru se naroča, pri c. kr. vladi prositi za kolikor moč izdatno ustanovno podporo, za nakup posestva, prezidavanja poslopij, notranjo upravo in preselitev šole, kakor tudi za stalno letno podporo za vzdrževanje šole.

4. Deželnemu odboru dovoljuje se za nakup, prezidovanje in druge nujne potrebščine pri nakupu posestva Grm kredit do 38.000 gold. (osemintrideset tisoč gold.), oziroma pri nakupu posestva Bršlin kredit samo do 34.000 gold. (štiriintrideset tisoč gold.) iz deželnega zaklada, od katerih je odšteti svota državne ustanovne podpore.

5. Deželnemu odboru je nalog, nakup za šolo namenjenega posestva v pravem času in z redno previdnostjo skleniti, potrebno prezidovanje z najmanjšimi stroški kar prej preskrbeti, vrh tega pa tudi za to skrbeti, da se dohodki posestva od nakupa do preselitve šole kar najboljšo zagotové deželi na korist; konečno pa skrbeti, da se po dogotovljenih pripravah vino- in sadjerejska šola v primernem času preseli s Slapa na Dolenjsko.

Iz deželnega zbora.

Razprava o deželni podpori za zgradbo kamniške železnice.

Kakor znano, sprejel se je v državni zakon o zgradbi kamniške železnice pogoj, da država pripomore v ta namen s svoto 200.000 gold., ako tudi dežela kranjska prevzame za 50.000 gold. delnic. Poročal je o tem predlogu deželnega odbora poslanec Krsnik, za njim podpirala sta nasvet finančnega odseka gg. Šuklje in dr. Samec, ker je pa poslanec Šuklje pritrdivši sicer predloga zmiraj le kazal na Dolenjsko, očitavši prejšnjim deželnim zborom, da za Dolenjsko niso storili ničesar, oglasil se je tudi dr. Poklukar k besedi in je svoje stališče označil in ono očitanje zavrnil približno tako-le:

Nisem bil namenjen spregovoriti pri tej točki, pa neke opazke prvega govornika v tej zadevi silijo me odgovoriti mu kolikor moč na kratko.

Danes imamo prvic priliko pečati se z železnico, katero nam je dovolila sedanja prijaznejša vlada v korist naše dežele in poglavitno čutilo, katero gotovo navdaja vso slavno zbornico, je čutje hvaležnosti do slavne vlade, da se je vendar enkrat ozrla tudi na našo deželo.

Drugo čutje pa je gotovo neka tesnoba, katera nas navdaja gledé prihodnosti, ako bi naša uboga dežela morala za vse prihodnje zgradbe v deželi dokladati v tej razmeri, kakoršno nam je vlada po postavi sprejeti v državnem zboru — naložila gledé te železnice. Ako pri tej železnici država pripomore z 200.000 gold., dežela pa 50.000 gold., toraj to gotovo ni prava razmera, in vsaj bi bil to sila nevaren prejudic za prihodnost, ako ne prezremo revščine naše dežele. — Tedaj se mi zdi, da nikdar ne bo prezgodaj naglašati stališča, da naša dežela ne more nikakor tudi v prihodnje v tej razmeri vdeleževati se pri zgradbah železnic v taki razmeri, kakoršno imamo hoté ali nehoté pri kamniški.

Kar pa me je prisililo danes besedo poprijeti, je dvojno, kar je naglašal prvi govornik, in to: naglašanje dolenjske svoje izvolitve in pa očitanje, da je deželni zbor do sedaj zanemarjal Dolenjsko.

Gospôda moja! Kadar se gré za imenitno gospodarsko vprašanje, naj uže bo to v korist temu ali onemu delu naše dežele, tedaj vendar nikakor ne gré naglašati tesnosrčne okoliščine, je-li je kdo izmed nas izvoljen v

tem ali drugem kotu naše dežele, toraj smo vsi poslanci vse naše dežele, in moramo biti edini v tem, storiti vse, kar more služiti v povzdigo njenega blagostanja.

Ako pa gospod poslanec očita deželnemu zboru, da je do sedaj zanemarjal Dolenjsko, moram pa vendar nekoliko na pomoč priti njegovemu opominu. Opozarjam samo na dolensko železnico, naj gospod govornik malo pregleda stareje in noveje naše stenografične zapisnike in tu bo našel, kako živo se je ves čas naš deželni zbor brigal za to železnico. — Ako do sedaj to prizadevanje ni še imelo povoljnega vspeha, toraj temu prav gotovo ni kriv deželni zbor kranjski.

Dalje pa opozarjam na stareje razprave v naši zbornici v zadevah kmetijske šole za Dolenjsko, prosim pogledati stenografične zapisnike pred 10. do 12. leti in tam boste našli, kolike porabe smo imeli uže v tej zadevi v naši zbornici in koliko se je uže tedaj preiskavalo in pripravljalo za ustanovitev te Dolenjski potrebne šole.

Ako bi se toraj samo le na te dve reči oziralo, je očitano, katero se je storilo našemu deželnemu zboru neopravičeno.

Oprostimo se toraj vsaj v takih vprašanjih one tesnosrčnosti, katera našo deželo vedno hoče trgati v različne dele, temveč imejmo pred očmi vedno korist vse naše dežele.

Glasoval bom toraj s tega stališča za predlog finančnega odseka in dostavek gosp. dr. Samca. (Splošna pohvala in dobro-klici med poslanci na obeh stranéh.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

20.

Nabožnost v Črni gori.

Vera Kristova je obdržala Črnogorce v vsem onem, v čemur jih danes vidimo. Strah božji in ljubezen k veri sta napolnila dušo in viteško srce Črnogorcu.

Črnogorci so kristijani, in sicer pravoslavne cerkve. Druzi vernikov Črnogorec ne mrzi, kakor to delajo Srbi v kraljevini, ali v Bosni z rimskimi katoliki, a zahteva, da tudi njegove cerkve nikdo ne psuje. Nas naziva Latince, zato ker nam rabi latinščina pri službi božji.

Črnogorec je dober vernik, spoštuje zakon božji, ali v cerkev le po redkem zahaja, kedar pa dojde, moli jako pobožno. Prihaja ti v cerkev s svečo, z oljem, s povesmí, z žitom, s kadilom, z novci in drugimi stvarmi, da bi mu Bog poblagoslovil njegovo delo, da bi ga obvaroval zlega, in da bi mu pomagal v sili in v potrebi.

Črnogorec se izpoveduje in obhaja po štirikrat na leto. Posti se vse zapovedane postne dni, in posti se ostro. Več potov zaobljubi Črnogorec to ali ono cerkvi ali samostanu, in kedar prinese zaobljubščino, tedaj moli dolgo in presrčno.

Na „zadušno soboto“ se spominja še osobito svojih pokojnikov. Za vsakega pojedinega pokojnika prinese po jedno svečo, postavi jih pred oltar in našge. V jutro zadušne sobote našge tudi doma toliko sveč, kolikor je pokojnikov.

Črnogorec vé, da je Bog vsegamogočen, da brez njegove volje ne more biti nič na tem svetu, zategadel on spolnuje s srčno ljubeznijo vse dolžnosti kristijanske. Pri vsakem delu se spominja Boga, ter pravi: „V imenu božjem! Na slavo Bogu! Tako bode, kakor Bog hoče!“ in pri tem navadno privzdigne pokrivalo na glavi.

V veri je Črnogorec trden in nepremakljiv. On na toliko svojo vero ljubi, čuva in brani, da hoče za njo vsak čas umreti. Nič ne navdušuje Črnogorca tako močno, kakor vera, kajti Črnogorec za vero in v veri živi in umira. Vera mu je prva svetinja na zemlji ter trdi: „Rad umrjem za krst častni in vero kristijansko.“ Pri drugih narodih se zabranjuje z zakoni psovati vero in cerkev, pri Črnogorcih ni treba tega, vsaj do sedaj ne. Bog ne daj, da bi kdo Črnogorcu psoval vero in cerkev, utegne ga ubiti na tistem mestu, ubiti kot psa.

Kedar je bolnik v hiši, hodi Črnogorec po duhovnike, da molijo navadne molitve. Čim stareji je duhovnik, temveč se zanašajo na njegovo molitev. Mnogi Črnogorci volijo cerkvi ali samostanu to ali ono, kedar vidijo, da bode treba umreti. Za pokojnika opravi Črnogorec navadne mrtvašnice.

Do molitve in blagoslova božjega drži Črnogorec mnogo v vseh okolnostih svojega življenja. Brez molitve ničesar ne pričinja niti skončava. Če je iprišla bolezen na živino, gré po duhovnika, da blagoslov vodo, s katero pokropi stajo in odmoli primerne molitve. Ob nedeljah in praznikih Črnogorec ne dela.

Kedar Črnogorec prihaja mimo cerkve, ali jo le ugleda, obstane ti, sname pokrivalo, prekriža se trikrat s prikonom ter velí: „Pomagaj mi Bog in presveta Mamka Božja, pa sveti Vasilij in sveti Peter!“ potem gré naprej. Kedar na potovanju dospe na višino, s katere je lep razgled, tedaj se spominja moči in slave božje, sname pokrivalo, križa se in Boga moli.

Lepo je videti Črnogorce, kedar imajo obhod. Možaki gredo po dva in dva spredaj, in ženske po dve in dve zadej. Možaki in ženske vičejo z nekim čudnim povdarjanjem glasu: „Gospod pomiluj!“ Kedar se je vse izvršilo, tedaj začno pucati. Kjer je pobožnost, trdi Črnogorec, tam tudi Bog pomaga, tam se more napredovati, a kjer je ni, tam se nabirajo križi in težave. Trdna vera je obdržala Črnogorce v svobodi in v ponosu, in delali so čuda na bojnem polju, kakor nam spričuje zgodovina.

Po črnogorskem ozemlju stoji primeroma mnogo cerkev in cerkvic. Črnogorci so jih postavili s pobožnosti. Cerkve stojé zunaj vasí prav na samem, in okolo njih so grobi. Cerkve so male, odmenjene so ne samo službi božji, nego tudi zavetju in branbi ob nevarnostih. Več potov uže so se Črnogorci umaknili v cerkve in se branili neprijatelju z dobrim vspehom. Vse cerkve so s kamenja zidane, znotraj so navadno siromašne. Obrazi svetnikov in svetnic in drugo okrasje je vse zelo preprosto, obleka cerkvena je slaba, zadržana, kelih so iz vsakojakega metala, tudi svinčeni. Siromašne so tudi druge priprave cerkvene. Klopi ni po cerkvah črnogorskih, samo v prelepi morački cerkvi jih vidiš.

A po nekaterih cerkvah in samostanih je veliko in dragocenega posodja, obleke, orodja in drugih potrebščin. Tisto so zvečine velikodušni darovi ruskih carov. Rusija namreč je dajala uže od nekaj črnogorskim cerkvam vseh potrebščin, pa tudi novcev za poprave.

Več potov so Turki nemilo palili in podirali črnogorske cerkve. Nadpastirji in gospodarji črnogorski so se potem obračali s prošnjami do dvora ruskega, da jim pomaga ponoviti hiše božje. Ruski cari so vsak pot uslišali prošnje jadnih Črnogorcev, in so radi pomagali. Zato trdijo Črnogorci: „Da ni Rusije bilo, nikjer ne bi bilo ostalo krsta od tri prsta“. Za spomin velikodušnih darov in vsestranske pomoči spominjajo se Črnogorci carov ruskih pri službi božji.

Samostanov je devet v Črni Gori. Morački samostan je najstareji, ustanovil ga je srbski car Dušan silni.

Duhovenstvo v Črni gori je preprosto. Duhovniki črnogorski v obče nimajo nikakega znanja, niti kakega